

Tre bøker til samfunnsforståelse

Per Morten Schiefloe

Mennesker og samfunn – innføring i sosiologisk forståelse

Bergen: Fagbokforlaget, 2019

3. utgave, 532 s.

ISBN 9788245023756

Aksel Tjora, Willy Martinussen

Sosiologiske anføktelser

Bergen: Fagbokforlaget, 2021

173 s.

ISBN 9788245025118

Jan Thorsvik

Hvordan vårt politiske system fungerer

Bergen: Fagbokforlaget, 2021

490 s.

ISBN 9788245022711

Michael 2021; 18: 504–6.

I mediene hører vi ofte at det er realfagskompetanse Norge trenger. Underforstått, og av og til klart uttrykt, menes at det er blitt rent for mye samfunnsrelaterte fag i skoleverk og ved høyere utdanningsinstitusjoner. Mon det.

Samfunnet blir stadig mer komplisert. Både å orientere seg i samfunnsfunksjonene og å delta aktivt i dem, fordrer derfor både mer kunnskap og mer forståelse. Et demokrati der velgernes innsikt i hva som foregår er mer begrenset enn nødvendig burde være, er neppe ideelt.

Det er mulig at det bølgende offentlige ordskiftet i Norge har større effekt på politikernes dagsorden og beslutninger enn i andre land. Det er

da rimelig å mene at ordskiftet blir bedre desto mer kunnskapsbaserte deltakerne er.

Enkelte yrkesfag fordrer også mer samfunnskompetanse enn andre i tillegg til fagenes kjerne. Allmennmedisin og samfunnsmedisin er eksempler fra den medisinske verden.

Mennesker og samfunn

Hva skal man så lese for å oppdatere seg på en effektiv måte? Jeg husker at da jeg i sin tid hadde kjempet meg gjennom den norskøttede, amerikanske sosiologpioneren Thorstein Veblens (1857–1929) hovedverk *The theory of the leisure class* fra 1899 (1), undret jeg meg etterpå over hvorfor jeg hadde måttet kjempe, så interessant som teksten var. Årsaken til vanskene tror jeg lå i *språket*, i ordene og begrepene som ble brukt, og som ikke samsvarte med hva vi bruker nå. Derfor er det klokt å gå til en veletablert lærebok i sosiologi, beregnet på nåtidens norske kontekst. Mye innen sosiologien er amerikansk. Det er dessuten atskillige «skoler», der oppfatningene er forskjellige. Hvis man kommer «utenfra», trenger man en bok som er en innføring i det som er blitt etablert, norsk begrepsapparat. En slik bok er Per Morten Schiefloes *Mennesker og samfunn*.

Schiefloe har vært professor i sosiologi ved NTNU i Trondheim siden 1991. I 2001 fikk han fagbokprisen for første utgave av denne læreboka. Den tredje utgaven fra 2019 er således finslippt gjennom nesten 20 år. Den har brynt seg mot studenter, forfatterens kolleger og det samfunnet den beskriver. Derfor fungerer den etter mitt skjønn så godt som en allmenn referanse og som et logisk oppbygd rammeverk for samfunnsforståelse.

Schiefloes professorkolleger ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap ved NTNU, Aksel Tjora (f. 1967) og Willy Martinussen (f. 1938), ga i 2021 ut boka *Sosiologiske anføktelser – ansats – anvendelse – ansvar*. Dette er en langt mykere drøfting av hva sosiologifaget er, vil og kan. Denne boka bør leses etter at man har er ferdig med

Schieffloes murstein av en bok. Her skjønner vi hvordan sosiologien ikke bare er et fag, men simpelthen en måte å forstå og å omgås omgivelsene på. Et eksempel fra innholdet er kapitlet om hvordan elleve sosiologer slett ikke endte i noe sosiologyrke, men fikk god bruk for sin faglige tyngde og sin sosiologiske tenkemåte som bakgrunn for annen yrkesutøvelse.

Hvordan vårt politiske system fungerer

Tredje bok man bør ta fatt på, er statsviteren Jan Thorsviks (f. 1951) nye bok *Hvordan vårt politiske system fungerer*. Thorsvik har vært underdirektør i Finansdepartementet og har blant annet et forfatterskap bak seg om organisasjon og ledelse. Han er professor ved Universitetet i Agder. Denne boka burde være pliktlesning for alle som begir seg inn i politikken – og også for dem som på annen måte deltar i det offentlige ordskiftet.

Blant annet er avsnittene om nye medier og deres betydning for politikken særlig interessant lesning. Her skjer det mye. Selv om boka er ny, fra 2021, vil nok dette feltet trenge oppdatering om ikke lenge. Underskogen av sosiale medier og politikernes retorikk på skjermen er blitt selvstendige faktorer av stor betydning for hva som skjer.

Ved å gå gjennom de tre bøkene vi har omtalt her, og i denne rekkefølgen, mener jeg at man faktisk får en bedre samfunnsforståelse. Det er mange bok-sider, men intet offer!

Litteratur

1. Veblen T. *The theory of the leisure class* (1899). With an introduction by C. Wright Mills. London: Unwin, 1970.

Øivind Larsen
ovind.larsen@medisin.uio.no

Øivind Larsen er professor emeritus i medisinsk historie ved Institutt for helse og samfunn, Universitetet i Oslo.